

Η Πειθώ

Μορφές πειθούς

Η πειθώ, με δεδομένο ότι ασκείται σε ένα πλήθος επικοινωνιακών περιστάσεων, παρουσιάζει μια μεγάλη ποικιλία μορφών. Με τον πιο συστηματικό τρόπο απαντάται στον διαφημιστικό, στον δικανικό, στον πολιτικό και στον επιστημονικό λόγο.

► Η πειθώ στη διαφήμιση

Σκοπός της διαφήμισης είναι να γνωστοποιήσει το προϊόν, να ελκύσει την προσοχή του δέκτη, να κεντρίσει το ενδιαφέρον του, να του δημιουργήσει επιθυμία για το προϊόν και να τον οδηγήσει στην αγορά του.

Για να πετύχει τον σκοπό της η διαφημιστική πειθώ χρησιμοποιεί την πειθώ με τη μορφή της ενημέρωσης αλλιά, κυρίως, με τη μορφή της καταναλωτικής προπαγάνδας. Έτσι, εκτός από όλες τις γνωστές τεχνικές και τα μέσα που είδαμε παραπάνω (επίκληση στο συναίσθημα, στη λογική, στην αυθεντία) χρησιμοποιούνται συμπληρωματικά και:

- Αναλυτική περιγραφή και επίδειξη των ιδιοτήτων του προϊόντος προκειμένου να επηρεάσει τον δέκτη.
- Συνειρμός ιδεών: αναφορά σε νοήματα που έχουν μια εξωτερική, επιφανειακή ομοιότητα, ώστε να προκαλέσει διάφορους συνειρμούς στον δέκτη.
- Λανθάνων αξιολογικός χαρακτηρισμός: ο χαρακτηρισμός αποδίδεται άμεσα στο προϊόν και έμμεσα στον δέκτη (π.χ. το έξυπνο κινητό...).

Γνωρίσματα της διαφημιστικής γλώσσας:

- Λόγος πληθωρικός, υπερβολικός ή ελλειπτικός.
- Λόγος προφορικός.
- Αφήγηση και διάλογος.
- Ρηματικά πρόσωπα που ενισχύουν την αμεσότητα του λόγου.
- Χρήση νεολογισμών, λογοπαιγνίων, εξεζητημένων όρων.
- Αιφνιδιαστικοί συνδυασμοί λέξεων.
- Συνθηματολογία.
- Εγκλίσεις που στοχεύουν σε παρότρυνση (προστακτική ή υποτακτική ή οριστική για να δηλωθεί η βεβαιότητα).
- Μεταφορική λειτουργία του λόγου.

► Η πειθώ στον δικανικό λόγο

Η συγκεκριμένη μορφή πειθούς εκφέρεται στα δικαστήρια. Με δεδομένο ότι οι διάδικοι προσπαθούν με κάθε μέσο να πείσουν για το δίκιο τους, ο λόγος τους στηρίζεται κυρίως στην επίκληση στο συναίσθημα και λιγότερο στην επίκληση στη λογική. Συχνή είναι, επίσης, η επίκληση στο ήθος του πομπού / η επίθεση στο ήθος του αντιπάλου.

► Η πειθώ στον πολιτικό λόγο

Κύριο γνώρισμα του πολιτικού λόγου είναι ότι αφορά θέματα που ενδιαφέρουν άμεσα ή έμμεσα τον πολίτη. Με τον πολιτικό λόγο ο πομπός επιθυμεί να πείσει τον δέκτη να πάρει κάποιες αποφάσεις ή να προβεί σε κάποια ενέργεια. Όταν αυτές οι αποφάσεις-ενέργειες εξυπηρετούν τα συμφέροντα του πολίτη και του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου, τότε κάνουμε λόγο για πειθώ στην πολιτική. Επειδή όμως ο πολιτικός λόγος συνδέεται με την εξουσία, ορισμένες φορές στοχεύει στην παραπλάνηση και χειραγώγηση του ακροατηρίου. Διακρίνουμε έτσι την πειθώ από την προπαγάνδα, καθώς η δεύτερη καταφεύγει σε παρελκυστικές μεθόδους προκειμένου να αποδεχτούν οι δέκτες άκριτα τους σκοπούς και τις αποφάσεις του πομπού.

Έτσι, βασικοί τρόποι πειθούς στον πολιτικό λόγο είναι:

- η επίκληση στη λογική,
- η επίκληση στο συναίσθημα,
- η επίκληση στο ήθος του πομπού / η επίθεση στο ήθος του αντιπάλου

Μέσα πειθούς είναι:

- επιχειρήματα και τεκμήρια,
- συναισθηματικά φορτισμένος λόγος,
- περιγραφή, αφήγηση, χιούμορ,
- δεοντολογικό – συμβουλευτικό ύφος (για το ορθό, το σωστό, το πρέπον),
- ύφος σοβαρό και απόλυτο (με εγκλίσεις όπως η υποτακτική που εκφράζει συμβουλή και χρόνους που δηλώνουν διάρκεια, όπως ο ενεστώτας και ο μέλλωντας).

Στις περιπτώσεις πολιτικής προπαγάνδας η αποδεικτική ισχύς των επιχειρημάτων αντικαθίσταται από:

- έννοιες ή λέξεις με ειδικό συναισθηματικό ή ηθικό βάρος («έθνος», «λαός», «εθνική σωτηρία» κτλ.), που εμποδίζουν τον λογικό έλεγχο και παγιεύουν τον δέκτη,
- κινδυνολογία, αυθαίρετες γενικεύσεις,
- υποσχαιολογία,
- επανάληψη φράσεων, επιτηδευμένο λόγο ή ανακόλουθο και δίχως συνοχή.

► Η πειθώ στον επιστημονικό λόγο

Ο επιστημονικός λόγος είναι αποδεικτικός, περιγραφικός και ερμηνευτικός, καθώς ο επιστήμονας προσπαθεί να αναφερθεί στα πράγματα ή στην αντίληψη που έχουμε γι' αυτά.

Χρησιμοποιεί τους εξής τρόπους και μέσα πειθούς:

- επίκληση στη λογική με επιχειρήματα και τεκμήρια,
- επίκληση στο ήθος του πομπού / επίκληση στην αυθεντία.

Ως προς τη γλώσσα παρατηρείται:

- χρήση ειδικού (επιστημονικού) λεξιλογίου,
- ύφος απρόσωπο και αντικειμενικό,
- κυριολεκτική λειτουργία της γλώσσας,
- χρήση του γ' ενικού και πληθυντικού προσώπου.